GRUPPETIME IN1030

Fredag 06.03. 2025

Gruppe 3&6
juliegri@uio.no

Dagens sitat

✨ *År tas det jo er i papir dusjhoder som trenger i natt* ✨

- Panopto Vår 2024

(Hvor fast I/O er type applikasjoner som trenger rask I/O.)

Beskjeder?

- Mulig å danne grupper i devilry for oblig 4 og 5 nå
- Frist for registrering er 12. mars (neste torsdag)
- Nettskjema hvis du ønsker å bli tildelt en gruppe

Litt repetisjon fra forrige gang …

- Personopplysning?

Litt repetisjon fra forrige gang …

- Personopplysning?
  - *Noe som identifiserer en person*
- Forskjell på personopplysninger og – særlige ?

Litt repetisjon fra forrige gang …

- Personopplysning?
  - *Noe som identifiserer en person*
- Forskjell på personopplysninger og – særlige ?
  - *Særlige personopplysninger krever spesielle kriterier for å behandle!*

Litt repetisjon fra forrige gang …

- PÅLA

Litt repetisjon fra forrige gang …

- PÅLA
  - *Personopplysningsloven*
  - *Åndsverkloven*
  - *Likestillings – og diskrimmineringsloven*
  - *Arbeidsmiljøloven*

Litt repetisjon fra forrige gang …

- PÅLA
  - *Personopplysningsloven*
    - Regulerer behandling av personopplysninger
    - GDPR (General Data Protection Regulation)
  - *Åndsverkloven*
  - *Likestillings – og diskrimmineringsloven*
  - *Arbeidsmiljøloven*

Litt repetisjon fra forrige gang …

- PÅLA
  - *Personopplysningsloven*
    - Regulerer behandling av personopplysninger
    - GDPR (General Data Protection Regulation)
  - *Åndsverkloven*
    - Rettigheter rundt åndsverk
  - *Likestillings – og diskrimmineringsloven*
  - *Arbeidsmiljøloven*

Litt repetisjon fra forrige gang …

- PÅLA
  - *Personopplysningsloven*
    - Regulerer behandling av personopplysninger
    - GDPR (General Data Protection Regulation)
  - *Åndsverkloven*
    - Rettigheter rundt åndsverk
  - *Likestillings – og diskrimmineringsloven*
    - Universell Utforming
    - WCAG (35 / 61 minstekrav)
  - *Arbeidsmiljøloven*

Litt repetisjon fra forrige gang …

- PÅLA
  - *Personopplysningsloven*
    - Regulerer behandling av personopplysninger
    - GDPR (General Data Protection Regulation)
  - *Åndsverkloven*
    - Rettigheter rundt åndsverk
  - *Likestillings – og diskrimmineringsloven*
    - Universell Utforming
    - WCAG (35 / 61 minstekrav)
  - *Arbeidsmiljøloven*
    - Hvilke rettigheter og plikter arbeids**givere** og arbeids**takere** har

Etikk
(Morallære)

- Etikk undersøker hva som er det gode, hva som er rett og hva som er galt
- Etikk diskuterer normer, verdier og prinsipper for riktig handling
- Dersom du sier at noe er «uetisk» eller «umoralsk», mener du at det er i strid med visse normalnormer.
- Etikk handler om kritisk refleksjon omkring all menneskelig utfoldelse

Digital etikk

Digital Etikk

- Er:
  - *Kritisk refleksjon omkring menneskelig utvikling og bruk av digitale teknologier*
- I praksis:
  - *Å være bevisst og kritisk til både utvikling og bruk av teknologi er en forutsetning for å jobbe med mennesker og teknologi*

Etisk refleksivitet

- «Etikkens kjerne er (…) *rettferdighet*, signalisert ved vår trang til å *gripe inn* når vi opplever noe som *galt*»
  - *Arne Johan Vetlesen, prof. Filosofi*

1. Reflektere over egen rolle
2. Vær oppmerksom på egen rolle
3. Evne til å diskutere og kritisere sin posisjon utenfra

Hvorfor er etikk viktig?

Hvorfor er det viktig i vårt yrke?

Eksempler på etiske digitale dilemmaer

- Droner i krig
- Algoritmer for å predikere kriminalitet
- Fordommer i data som brukes i algoritmer / kunstig intelligens
- Regulere bruk av algoritmer
- iHuman
  - *Er kunstig intelligens det beste som har skjedd menneskeheten – eller det verste?*

Andre eksempler?

Selvkjørende biler

- https://www.youtube.com/watch?v=ixIoDYVfKA0

Selvkjørende biler

- https://www.youtube.com/watch?v=ixIoDYVfKA0

Prøv selv: https://www.moralmachine.net/ ☐

Artikkel – Five Provocations for Ethical Research

- “By pointing to unintended consequences of regulation and oversimplifications of unresolvable moral conflicts, we propose these provocations not as guidelines or recommendations but as instruments for challenging our views on what it means to do ethical research in HCI”

- Drøfter 5 etiske provokasjoner for forskning innen HCI

Provokasjon – 1
Informert samtykke gjør lite for å beskytte deltagere

- Autoritetsforholdet mellom forsker og deltager er skjevt
- Er informasjon lik forståelse?
  - *Hvilke forutsetninger har deltagere for å forstå, og hvor mye forstår de faktisk når og hva de samtykker til?*
- Informert samtykke er ofte unødvendig og kan veilede ved å feilinformere om fordelene ved å delta i studier / forskning
- Informert samtykke bør ikke være en absolutt standard

Provokasjon – 2

Forskning som involverer sårbare populasjoner / grupper bør føre til bedre fordeler for deltagerne enn for forskerne

- Forskning som involverer sårbare populasjoner / grupper bør gjøre mer seriøse vurderinger av hvem som tjener på / oppnår fordeles av forskningen
- Forskere kan kvie / vegre seg for å jobbe med sårbare grupper fordi det krever mye

Provokasjon – 3

Anonymisering bør være et valg som presenteres sidestilt med co-creation av studiet sammen med deltagerne, ikke som standard

- Anonymisering antar to ting
  - *Forskerne kan faktisk anonymisere deltagerne ved publisering / presentasjoner*
  - *Deltagerne vil ha og tjener på anonymitet*
- Det er et forhold mellom informasjonsverdien og graden av anonymitet i en tekst
- Hvorfor bevarer vi anonymitet i forskning / studier når anonymitet handler like mye om å forsøke å antyde generaliserbarhet av funnene som å beskytte deltagerne

Provokasjon – 4

«Internal review boards» (IRB) (internt etisk forskningsråd) forsinker og ødelegger forskningsstudier mer enn skaden de forhindrer og IRB bør derfor erstattes

- Forholdet mellom hvor mye forskning en slik komité forstår og hvor mange fordeler en slik komité faktisk fører med seg
- IRB beskytter deltagerne fra skade uten å ta hensyn til tid / kostnad eller veie potensielle fordeler opp mot mulig skade på deltager
- Det er en fare for at IRB-er vil overreagere og avvise eller forsinke verdifulle studier / forskningsprosjekter
- Vi trenger en fordeling av ansvar på forskere og institusjoner, ikke masse juridisk byråkrati

Provokasjon – 5

Publisering av forskningsstudier som er gjort med eller av en kommersiell aktør bør blokkeres til et komplett datasett er tilgjengelig – både under evaluering av studiet og for fremtidig replikasjon av analyse

- Hvis forskning innen HCI er basert på data som ikke er allment tilgjengelig og derfor ikke kan testes eller valideres, hvordan kvalifiserer dette som forskning?
- Kommersielle finansierte studier er ikke problematiske i seg selv, men slike studier skaper blindsoner som både må anerkjennes og undersøkes / forskes på
- Forholdet mellom kommersielle interesser og etiske interesser

Oblig-jobbing <3 // lage gruppe i Devilry